

DISPV TATIO IVRIDICA
DE
CVSTODIA
ET
PERICVLO PIGNORIS.

2
8
14.
1733 56

GERMANIS:

Von sicherer Verwahrung eines übergebenen Pfandes,
und denen dem neuen Besitzer darbey oft aufstos-
senden nachtheiligen Fällen.

QVAM

PRAESIDE

CHRISTOPH. LVDOV. CRELLIO,

ICTO CELEBERRIMO,

POTENTISSIMI REGIS POL. ET PR. ELECT. SAXON
CONSILIARIO AVLICO DIGEST. VET. P. P. ORDINARIO
CVRIAE PROVINCIALIS ET SCABINATVS
ITEMQVE ORDINIS IVRIDICI
ASSESSORE

VITEEMB. D. XXVI. SEPT. A. Q. S. P. E. CIO IOCC XXXIII.

HABVIT

CHRISTIANVS SCHLEGELIVS,

IAVCHA MISNICVS.

NVNC, QVIA EXEMPLARIA VENALIA AMPLIVS NON EX-
STANT, 1753. RECUSA,

I E N A E,
IN OFFICINA HELLERIANA.

14.

CVS O D I A
ET
PERICULO PIGNORIS

Don habet...
und sein...
sich nicht...

CHRISTOPH. LUDOV. GRILLIO,

POTENTISSIMO...
ORDINARIO...
CURIAS...
ITEM...

CHRISTIANVS SCHEGELIUS

...

IN OFFICINA...
L. N. A. P.

I.

L. XIII. §. I. D. DE PIGNERAT.
ACT. NON INDIGET EMENDA-
TIONE V. C. GERARDI NOODT.

QVAM inique comparatum est, ii, qui
minus habent,
Ut semper aliquid addant ditio-
ribus.

Quod ille unciatim vix demenso de suo,
Suum defraudans genium, compar sit miser,
Id illa universum abripiet, haud existimans
Quanto labore partum. (a)

Ita sunt hi nostri divites : inprimis, cum indigen-
tiores aeris alieni vinculis obstrictos, atque alliga-

A 2

tos,

(a) Terent. Phorm. act. I. sc. 1. v. 7.

tum malebat. Enimvero non ibi de gradu culpæ, qui præstandus sit, sed generatim, de dolo, & culpa, tractabatur, de cuius utriusque præstatione agitur in utroque contractu; ut hætenus recte potuerint pignus, atque commodatum, inter se comparari. Nihil igitur vitii est in verbis Ulpiani, quod Virum clarissimum adducere possit, ut duriori remedio utatur. Contra, si eruditissimi Belgæ emendationem accipias, in plura incommoda incidit lex pulchra & aperta. Quis enim credat, Ulpianum, dum de pignore exponit, dilapsum esse, sine causa, à pignore ad commodatum, & quod in hoc custodia veniat, vis major non veniat, loco alieno docuisse: cum utrumque etiam de pignore recte affirmetur, & commodius referri possit ad ipsam pignoris, quam Ulpianus suscepit, tractationem.

VERVM, ut dixi, id agit Vir Clarissimus, ut probet, culpam duntaxat levem in pigneratio iudicio versari. Candidior fuit CUIACIVS, (d) qui, ut in commodato, ita & in pignore, distinguendum credidit, utrum dantis, an accipientis tantum, an utriusque causa contrahatur; & si accipientis causa factum sit, culpam levissimam, sin

dantis,

(d) Cujac. Obs. L. 19. c. 24.

dantis, latam, sin utriusque, levem nimirum culpam, cum à creditore pignoratitio, tum à commodatario, præstari. Aequiores etiam Græci interpretes, qui, dum durat jus pignoris, de levissima, cum solutum est, de levi culpa creditorem teneri voluerunt.

NON tamen ausim alterutri parti me adungere; cum utraque interpretatio non nihil habeat difficultatis. Certissimum est, culpam in pignore arbitrio iudicis, & boni viri, æstimandam, & prospiciendum, ut neque delicatus debitor, neque creditor onerosus audiatur. l. 25. D. de pignorat. act. Quod cum Ulpianus de contrario pignoris iudicio præcipiat, multo magis sequendum erit in directo.

RECTE observat B. BETERVS, (e) dari quosdam gradus etiam exactissimæ diligentix: adeoque difficile esse, ut una circumscriptione omnia, quæ eo pertinent, definiantur: sed iudicis partes & æquitatem in æstimatione diligentix desiderari. Neque tamen ideo contemnendæ sunt regulæ, quæ de culpæ præstatione à veteribus traduntur; sed eo pertinent, ut iudex in æstimatione, prout res ferat, modo promior ad adstringenda vincu-

(e) Beyerus Posit. ad ff. p. 285.

vincula obligationis esse debeat, modo etiam facilior in illis laxandis, atque remittendis.

EXPONAM breviter, quid mihi videatur. Dissimulari non potest, minorem in pignore, quam in commodato, diligentiam desiderari: non obscure enim §. 4. *l. q. mod. r. contrab. obl. & l. 5. §. 2. & l. 18. pr. D. Commod. pignus*, atque commodatum, in illo argumento se junguntur; sed & hoc certum est, plusculum, quam levem culpam, à creditore pigneratitio, &, præter illam, etiam custodiam desiderari: solos casus fortuitos remitti. Id enim, cum aliis argumentis omnino multis, tum *l. 19. C. de Pignor. & l. 7. C. de Pignerat. act.* comprobatur; ut credam, culpæ quidem levissimæ quendam gradum etiam à creditore pigneratitio præstari, nec sufficere, si vulgarem illam diligentiam, quam suis plerisque rebus accommodare solet, adhibuerit: sed iudicis tamen arbitrio permitti, ut benignius subinde de creditore pigneratitio, quam de commodatario, statuat. Ita mihi sedet. Utrum recte, deinceps apparebit

II.

NVSQVAM DISERTE DICITVR, LEVEM DVNTAXAT CVLPAM IN PIGNORE PRAESTARI.

DVBIA

DVBIA sunt pleraque legum Romanarum
 præcepta, quibus levem duntaxat culpam à credi-
 toribus in pignore præstari vulgo contendunt. Im-
 perator §. 4. l. *q. mod. re contr. obl.* sufficere ait, si,
 ad pignus custodiendum EXACTAM DILIGEN-
 TIAM adhibeat creditor; quam si præstiterit, &,
 aliquo casu fortuito pignus amiserit, securum esse.,
 Sed, ne credas, exactam diligentiam, mediocrem
 illam, qua levis culpæ præstatione defungimur,
 duntaxat contineri. Incerta sunt hæc verba, &
 modum ex negotio, cui adhibentur, accipiunt.
 Idem Imperator §. 2. l. *eod. tit.* etiam eum, qui uten-
 dum, id est, commodatum, accepit, sane exactam
 diligentiam custodiendæ rei præstare jubet: quem
 tamen nemo dubitat, plerumque culpam levissi-
 mam præstare. VLPPIANVS l. 5. §. 2. & GAIVS l. 18.
 pr. D. *Commodat.* item VLPPIANVS l. 25. D. de *Pign.*
act. dolum & culpam à creditore exigunt; sed ex-
 peditum est, imperfectum hunc sermonem esse, &
 culpæ nomine, si abscisse ponatur, non semper le-
 vem culpam, verum interdum omnem diligenti-
 am, prout naturæ negotii convenire videatur, in-
 dicari. Magis PAVLLVS turbare videbitur, qui l.
 14. D. de *Pign. act.* ea exigi à creditore ait, quæ dili-
 gens paterfamilias in suis rebus soleat præstare.

Q III

B

Qui-

Quibus verbis diligentiam communem, & levem culpam plerique credunt contineri. Sed nihil hoc me movet. Diligentes patresfamilias aliis atque aliis rebus aliam diligentiam adhibent, his solertem, & sollicitam, & circumspectissimam, illis remissio- rem: prout alia atque alia majoris pretii, majorique studio digna, esse videantur. Et haec igitur verba, minus plenam orationem continent, atque interpretationem ex illis accipiunt, quae speciatim de pignore, & creditoris officio, dicuntur. Ita & PAPINIANO occurri potest; qui soluta pecunia, ait, possessionem pignoris a creditoribus restituendam: nec quidquam amplius desiderari l. 40. §. 2. D. de Pign. act. Nimirum, Papinianus his verbis casus fortuitos exclusit, modum diligentiae non definiuit. Imo vero, pignus duntaxat restituendum est, neque quicquam amplius debetur; sed restituendum est in eadem causa: non deterius: cum, qui rem deteriore[m] restituit, non restituisse videatur. l. 3. §. 1. D. Commodat. Nusquam igitur in pignoratitio iudicio exclusam omnino culpa[m] levissimam praestationem, deprehendo.

III.

ODIOSVM EST IVS PIGNORIS,
NEQVE SEMPER VTRIVSQUE
UTILITAS IN PIGNORE VER-
SATVR.

ENIM VERO, multa me adducunt, ut credam, adstrictius creditorem pigneratitium, quam ceteros, à quibus communem diligentiam exigimus, teneri. Ipsum jus pignorum quam durum est, quam grave, quam plenum invidia? Auferre manu dextra, quod ægre sinistra porrexeris: beneficii gratiam crudelitate perdere: cum necessitatem miserorum datis rebus mutuis adjuvare, & solari volueris, ipsos spoliare, usu rerum suarum illos excludere, possessionibus manum injicere, & quando egestati debitoris aliqua in parte consulueris, operam dare, ut jam ex alia parte egeat: captis pignoribus hominem nudare, fortunis exuere, non gratiæ, non misericordiæ locum dare: hæc, inquam, omnia, tanto asperiora sunt, tantoque magis ab humanitate aliena, quanto frequentius pignora ab indigentioribus, & proxime conturbaturis, accipiuntur, atque ad illos transferuntur,

B 2

quos

quos convēiebat, etiam cum aliquo incommo-
do, laudem liberalitatis & beneficentiæ tueri. Re-
cte MARTIALIS (f) renunciat homini crudeli ami-
citiā, & odium pro gratia reponit, qui, cum ipsi
non crederet, malebat in fundis ejus spem & fidu-
ciam collocare. Ita enim ille :

Cum rogo te nummos sine pignore ; non ha-
beo, inquis ;

Idem si pro me spondet agellus, habes.

Quod mihi non credis, veteri, Thelesine, sodali,

Credis colliculis, arboribusque meis.

Ecce, reum Caruste detulit : adsit agellus.

Exilli comitem quæris ? agellus eat.

CAVE, accuses bilem, atque incontinentiam, poe-
tæ. Qui enim poteras magis pudorem onerare
hominis ingenui & probi, sed pauperis, & cum
fortunæ iniquitate confictantis, quam, cum non
dissoluto debitori fidem negares, quâ sola huma-
næ vitæ consortio, & societas, quasi quodam vin-
culo continetur. Enimvero homini fidem detra-
here, nã, illud est innocentem occidere, & prope
indignum jure societatis, atque civitatis commu-
nis, judicare. Quanto accommodatius ad ho-
minum

(f) Epigr. L. XII. 25.

minum conjunctionem divinissimus legislator (g) moderationem creditoribus præcipit, ut memores humanitatis, pignora ab invitis ne capiant, neve domum debitoris, capiendi pignoris causa, introeant; sed ut foris expectent, & cum miseratione quadam ab offerente accipiant: etiam non solum subinde, ante solis occasum, indigentioribus restituant: communi hominum sorte & calamitate attingantur. Quapropter, si rationem naturalem audias, fere non favendum est creditoribus pleisque; sed consulendum oppressis, atque laxanda nonnihil vincula, quibus debitores alligantur.

SED ais: pignus tamen *UTRIUSQUE* utilitatis causa contrahi: hæc talia neutri omnino parti odiosa esse; sed æquationem juris, quæ præcipua est lex societatis continere. Enimvero, si rationem non contemnis, ausim negare, quod semper utriusque utilitas in pignore versetur. Et si enim hoc videtur debitoris esse commodum, quod, ut ait Imperator, §. 4. *I. q. mod. re contr. obl.* facilius ei pecunia credatur; quis non videt, hanc utilitatem debitori ingenuo, & indigenti, à creditore etiam sine pignore deberi. Quæ igitur utilitas esse pot-

B. 3 est

(g) Deut. 24. v. 6. 10. 11. 12. 13.

est pignoris, illud per pignus impetrare, quod ab altero, si humanitatis rationem habere, & lux aviditati temperare voluisset, etiam citra pignus expectari potuisset. Imo vero certissimum est, si de subtili jure civili disputemus, nunquam omnino in pignore debitoris utilitatem versari; sed solum duntaxat creditoris. Separandi enim sunt duo contractus: alter, quo debitum contrahitur, qui potest utriusque commoditatem continere; alter accessorius pignoris, quo id agitur, ut pignus soluto debito in specie restituatur: qui ob solius creditoris securitatem, seu, ut Justiniani verbis utar, quo magis in tuto ipsi sit creditum, inicitur.

IGITUR, si solum contractum pignoris, separatum à principali, spectaveris; temere adfirmatur, utriusque utilitatem in pignore versari. Contra, benigniori jure, spectato totius negotii ambitu, dici potest: debitoris ignoti, maxime peregrini, aut, qui dubiæ famæ sit, ut non facile conditionem mutuae pecuniæ inventurus esse videatur, interdum interesse, ut dato pignore ipsi facilius credatur. Sed ne civili quidem jure id semper tuto adfirmabis: Sunt enim ejusmodi species complures. Finge: Te donare homini ignoto, aut liberalitatis exercendæ causâ honorarium promittere,

mittere, & præterea, ne quid dubitet, fidem promissietiam pignore firmare; (MARCIVS enim l. 5. D. de *Pignor.* me docuit, ad quamcunque obligationem subinde adjungi pignus posse;) Vides, tibi nec teri, nec meti in illo negotio: Virtutis, & magni animi ostendendi, causa pignus à te obligatum esse, nihil ad te utilitatis, omne ad adversarium, spectare. Quod uti honeste à te factum, ita non sine rusticitatis nota acceptum est à tuo creditore. Et profecto magis creditoris interest, tuto collocari pecunias, quam debitoris, pignore parato ubivis non difficulter fidem inventuri, refert, sibi pecuniam credi.

--- foenerator Alfius,
 jamjam futurus rusticus,
 omnem redegit Idibus pecuniam,
 QVAERIT CALENDIS PONERE (b)

HOC agnoscit POMPONIUS l. 6. pr. D. de *Pign. act.*
 qui, si convenerit, ut fundum pigneratitium tibi vendere liceat, TVA, id est, creditoris, tantum causa, illud cautum esse adfirmat, ut ne quidem necesse habeas, ut vendas. Sed, cum teste VLPIANO l. 4. D. de *Pign. act.* semper distrahere pignus liceat,
 fimo-

(b) Horat. Epod. II. v. 67.

si modo non convenerit, ne liceat; apparet, omne pignus, creditoris gratia in primis, constitui. Quæ pacta, si Justiniani philosophiam sequeremur, ita accipienda essent, ut & debitoris utilitatem continerent, quo facilius ipsi pecunia crederetur. Sæpe igitur, & plerumque, creditoris tantum gratia pignus contrahitur. Nec timeo Justinianum, qui §. 4. l. q. m. re contr. obl. utriusque gratia pignus dari, affirmavit: neque cum Ulpiano controversiam exercebo, qui l. 5. §. 2. D. Commodat. ait, in empto, in locato, in dote, in pignore, in societate, veri utilitatem utriusque, adeoque & dolum, & culpam, à partibus præstari. Familiare enim est & Imperatoribus & Jctis, negotii naturam subinde, ex illo, quod aliquando verum est, & interdum accidere solet, definire: sed hæc talia jus non faciunt. Cum enim naturam negotii exponunt, legibus, ut illud sit, quod non est, efficere non possunt, neque naturam omnino in potestate habent. Imo, ne quidem hic ipsis animus fuit, ut hæc talia perpetuo vera esse nobis persvadeant. Eodem fere sensu de commodato & Imperator, & Jctus, verba fecerunt, illud solam ejus, cui commodatur, utilitatem continere; cum neuter neget, & ob dantis, & ob utriusque, utilitatem commodari posse, ut pu-

ta,

ta, ut sponsa mea ornatio mei honoris gratia procedat, aut communis amicus ad coenam invitetur;

APPARET igitur, ex negotii formula nihil certi de utilitate pignoris definiri posse, sed illam ex his, quæ in qualibet specie obveniunt, subinde æstimandam esse. Neque exigua quædam dantis utilitas efficit, ut culpa levis tantum præstetur.

III.

PIGNORA APVD ROMANOS INTER RES CHARISSIMAS ET MAXIMI PRETII HABITA.

NEQVE tam alienum fuit ab humanitate ingenium honestissimi, post hominum memoriam, populi, quin parcendum esse rebus amicorum, abstinentium rebus alienis, pignora, ab egentibus ad se delata, summo studio servanda, atque ab omni injuria defendenda, cogitarent. Inde evenit, ut si rem quandam præcipuo loco habendam esse, & memoriam absentium imprimis coptinere, crederent, illi rei nomen pignoris, pignoris charissimi, accommodarent. Cum nihil tenerius moveat hominum animos, quam mutui amores; etiam quæ ab amantibus data erant, pignora appellabantur.

C

for-

a b = formaque ante omnes pulcher Julus
Sidonio est investus equo, quem candida Dido
Esse sui dederat monumentum & PIGNVS amo-
ris. (i)

Qui sensus humanitatis etiam rusticum ingenium
apud VIRGILIVM tetigit: (k)

Has olim exuvias mihi perfidus ille reliquit,
PIGNORA chara sui.

Quid quod, ipsi liberi, quibus nihil magis paren-
tibus natura commendavit, subinde pignora vete-
ribus dicuntur: in quibus omnem & fiduciam po-
sitam habebant, quos solatium senectutis, volup-
tatem ætatis florentis, expectationem posteritatis
continere, arbitrabantur.

Nate parum fausti memorabile PIGNVS amo-
ris. (l)

Ipse Brutus Tullio PIGNVS esse libertatis visus est:
tanto studiosius colendus & retinendus memoria
civium, quanto majus in libertate momentum fe-
licitatis humanæ versari existimabat. (m)

HAEC

(i) Virg. Æn. V. v. 576.

(k) Virg. Ecl. 8. v. 91.

(l) Ovid. Heroid. Ep. XI. v. 1134

(m) Cic. Or. Philipp. 4. 192

HÆC talia remissius à Romanis, aut incuriosius asservata esse, existimas? quibus inter res humanas vix quidquam majus & potius cogitare posse videbantur. Certe apparet, cum & ad appellanda illa, quæ homini post vitam carissima sunt, & imprimis amabilia, tractum sit pignoris nomen, sancta ipsis pignora fuisse, & religiosius, quam cetera, quæ patrisfamilias diligentis cura continentur, custodita.

V.

MAXIMA DILIGENTIA NON
OBSCURE EXIGITUR IN
LEGIBVS ROMANIS.

SED, ne quis hæc dubia, atque incerta arbitretur; sequamur PAVLLVM, qui l. 1. D. de R. I. non ex regula jus sumi, sed ex jure regulam, præcipit. Igitur videamus, quid exegerint à pignerariis creditoribus Leges Romanæ; ut intelligatur, ad quam diligentiam officia illorum referantur. Primo PAPINIANVS l. 40. §. 2. D. de Pign. Act. soluta pecunia creditorem RESTITVERE jubet pignoris possessionem; sed ex VLPIANO discis, l. 3. §. 1. D. Commod. & l. 13. §. 1. D. de V. S. quod si res
C 2
quidem

quidem reddita sit, sed deterior reddita non reddita omnino videatur; cum dicatur proprie res non reddita, quæ deterior reddatur. Quapropter non solum ALEXANDER l. 3. C. de Pign. act. creditorem, qui agrum deteriore constituit, pigneratitia obligari; sed ULPIANVS etiam, si rem pignori datam male tractaverit creditor, vel pignus vivum debilitaverit, hoc iudicio teneri, affirmarunt. Solos nimirum casus, QUI PRAEVIDERI NEQUEVNT, excepit ALEXANDER l. 6. C. de Pign. act. & manifestissimis rationibus, rem casu perditam esse, probari cupit l. 5. C. eod. Contra, si quid insolentius commissum, si pignus repositum, ubi publice reponi non solebat, ubi non satis à periculo tutum esse videbatur; damnat DIOCLETIANVS cum Collega l. 9. C. eod. tit. Ex quibus rebus apparet, nihil, quod caveri possit, nihil, nisi quod praevideri nemo queat, nihil, nisi quod casu accidisse, liquidis probationibus, ostendatur, creditoris negligentiae remitti. Quæ si quis cogitet; non dubitabit, Diocletianum, atque Ulpianum, qui l. 19. C. & l. 13. §. 1. D. de Pign. act. præter culpam communem, etiam custodiam à creditoribus exigunt, solamque vim majorem excusant, majus quoddam, quam ordinariam illam diligentiam, à creditore

ditore pigneratio desiderare. Non ignoro, apud GAIUM l. 2. D. de peric. & comm. rei vend. esse species quasdam, & minus plenæ, & plenæ custodiæ, quarum illa dolum duntaxat, hæc vero diligentiam continet; sed ubi custodia, præter diligentiam, & culpam communem, exigitur, quod Ulpianus & Imperator legibus supra excitatis fecerunt, tunc fere plusculum, & gradum aliquem exactissimæ diligentia, iudicis arbitrio definiendum, indicari, disputatione non indiget. Certe, si res æstimata forte data sit, etiam periculum præstandum ab eo, qui æstimationem se præstiturum recipit, Ulpianus docet, l. 5. §. 3. D. de Commod. in qua specie multo magis creditorem de culpa levissima teneri, nemo dubitat.

VI.

SEGNITIA NON SEMPER LATAM CULPAM NOTAT.

Excusant PHILIPPVS A. & PHILIPPVS IMPR. l. 8. C. de Pign. act. creditorem, cui nulla culpa, seu SEGNITIA imputari potest. V. C. Gerardus Noodt (n) *segnitiem*, manu indocti interpretis adiectam, credit, & miratur, hoc neminem, ne se quidem,

C 3

(n) Obs. L. II. cap. 13.

dem, qui omnia videat, vidisse. Segnitiam enim latam duntaxat culpam, magnam atque nimiam illam, notare, imo stuporem, cum quis non intelligat, quod omnes intelligunt. Quare non patitur Imperatores, ne quidem mortuos, nisi ex sua sententia scribere; sed vocem SEGNTIAE crudeli vulnere averruncat. Dubito, ne SEGNTIAE vox ad omnem omnino culpam accommodetur. Enimvero, diserte Imperator negat, illum, apud quem res deposita est, culpae nomine, id est, DESIDIARUM, (quae citra dubitationem SEGNTIAE gemina est) & negligentiae, sed ex solo duntaxat dolo, qui culpam latam comprehendit, depositi iudicio teneri. Nihil apertius, quam segnitiam & desidiam hoc loco latae culpae opponi, atque ab illa segregari. Sed non obscurius PAPINIANVS l. 52. §. 1. D. de Fidejuss. SEGNTIAE nomine culpam mediam seu levem comprehendit: Ait enim fraudem, quae & latam culpam, ut dictum est, continet, seu SEGNTIAM tutoribus damnum dare. Nemo ignorat, LEVEM etiam CULPAM in tutelae iudicio versari. Ipse FESTVS, quem Vir Clarissimus in partes suas vocat, segnitiam omni diligentiae adversariam constituit: Segnitias, inquit, quod sine NITENDO quod utile aut honestum. Sed NI-

ti dicuntur, qui in negotio elaborant, nervos intendunt, opus vi magna, & studio insigni moluntur. Præterea, ne veterum, ad quos ille confugit, autoritate destitui credamur, audiamus VIRGILIVM, qui aliquando (o)

FESTINATE, viri, nam, quæ tam seta moratur

SEGNITIES?

Audis, illis, qui non festinant, segnitiam obijci: Sed festinationem facile apparet, esse officium hominis gnavi atque diligentis: adeoque segnes esse, in quibus diligentia & solertia studiosior, atque intentior, desideratur. CICERO etiam L. I. de Oratore (p) de impudentia dixi, inquit, castigemus etiam SEGNITIEM: ut intelligatur, quemadmodum impudentes sunt, qui libertatem orationis continere intra modestiæ fines non possunt, ita segnes appellari, qui sine alacritate, sine concitatione mentis, sine studio verba faciunt. Idem ille etiam alio loco (q) commendat, oratorem sine SEGNITIE verecundum: atque segenem dicit, qui tunc animis cadit, cum non decet verecundari: quem

(o) Virg. Aen. II. v. 374.

(p) Cic. L. I. de Orat. 100.

(q) Cic. Clar. Orat. 193.

quem spiritus & ingenium deserit, cum præcedit ad dicendum. *ARRIVS MENANDER* l. 6. pr. D. de *Re Mil.* Delictum militis esse dicit, quod aliter, quam disciplina communis exigit, committitur: ejusque rei exempla crimina *segnitia* & contumacia ponit: ex quo loco apparet, omnes illos segnes adpellari, qui minus strenue, minus diligenter, imperata perfecerunt, quam exigit disciplina militaris.

VII.

CREDITOR DE CASV FORTVITO
NON TENETVR NEQVE TAMEN
PRORSVS INIQVVM EST IVS SA-
XONICVM QVOD MORTE FOR-
TVITA ANIMALIS, PIGNORI DATI,
CREDITVM, AMITTI IVBET.

Vis major non venit in pignore, nullusque casus, qui culpa vacat, & prævideri non potuit. Ita *VLPIANO* l. 13. §. 1. D. de *Pign. act.* atque Imperatoribus l. 5. 6. 8. 9. C. *eod. tit.* l. 19. & 25. C. de *Pign.* visum est: ne intertritura quidem, id est, detrimentum, & vitium, quod res ex usu contraxit, cum illa sine creditoris culpa ad publicas necessitates

tes adhibita est, teste SCAEVOLA l. 43. §. 1. D. de Pign. act. præstari debet: imo vero ne exusta quidem insula, quæ creditori obligata fuerat, extinguitur jus pignoris; sed, si à debitore restituta fuerit, secundum LABEONEM l. 35. D. de Pign. jure pignoris tenetur. Præterea VLPPIANVS generatim, quidquid pignori commodi vel incommodi fortuito accesserit, putat ad debitorem pertinere. l. 21. §. 2. D. de Pign. Quid, quod ne actionem quidem personalem amittit creditor, quamvis pignore amisso l. 6. C. de Pign. act. l. 3. C. de dist. pign. Neque interest, vivum pignus, an carens anima, creditor acceperit; cum nec ANIMALIVM casus mortalesque, quæ sine culpa accidunt, præcipiente VLPPIANO l. 23. D. de R. Jur. l. 5. §. 4. D. Commod. à quoquam præstentur; sed grege pignori obligato, prioribus capitibus decedentibus, si totus grex fuerit renovatus, etiam novus pignori teneatur l. 13. pr. D. de Pign. aut, omnibus intermorientibus, duret actio adversus debitorem. Sed SAXONES in illa parte à Romanis discesserunt. Placuit enim, animali, quod pignori datum fuerat, mortuo, sine culpa creditoris, non quidem id, quod interest, præstari, sed tamen creditum amitti. 3. Landr. c. 5. Ita enim autor speculi: **Stirbt aber ein Pferd, D oder**

oder ein Vieh, in der Vorsakunge, ohne jettes
 Schuld, der es unter ihm hatte, beweiset er das,
 und kan auch sein Recht dazu thun, daß es ohne
 seine Verwarlosung gestorben sey, er gilt es ihm
 nicht, Er hat aber sein Geld verlohren, da es ihm
 von vorseht stunde, ihr Gelübde stunde denn an-
 ders. Qui locus dici non potest, quanta iniqui-
 tatis accusatus sit ab interpretibus. Mihi videtur,
 ferri posse non prorsus inepta majorum consuetu-
 do. Ne Romanis quidem plane incognita, aut
 ab ipsis improbata fuit. ALEXANDER enim l. 6.
 C. de Pign. act. ait, pacto constitui posse inter con-
 trahentes, ut debitor, pignore etiam sine culpa
 creditoris amisso, liberetur. Sed constat, de qui-
 bus pacisci possumus, illa etiam moribus, & legi-
 bus definiiri posse, citra notam manifestæ injuriæ,
 & iniquitatis. Imo PAVLLVS creditorem, qui
 ipse pignus ceperat, & invito debitore ratem ejus
 retinuerat, jubet ratis periculum præstare l. 30. D.
 de pignerat. act. Ex quibus apparet, non penitus
 iniquam Romanis visam esse consuetudinem, qua
 creditor, amisso pignore, subinde etiam creditum
 amittit. Præterea Romani pignoris traditionem
 in quibusdam caussis venditioni compararunt. l. 1.
 S. 2. D. qua res pign. & l. 16. 8. 9. D. de Pign. Quæ
 igitur

igitur invidia est, Saxones debitoribus, qui res suas creditoris rapacitati permiserunt, idem laxamentum, quod venditoribus datur, concessisse, ut, pignoribus casu fortuito amissis, subinde liberentur; Inprimis, cum creditor interdum æque, atque emptor, usurarum loco, etiam fructus pignoris lucratur, propter quorum perceptionem ajunt ad emptorem periculum rei venditæ spectare. Certe, si rationem naturalem sequamur, creditor conquiri non poterit, si pignore, cui incumbere, amisso, actio in debitorem ipsum denegetur; cum ipse ab initio maluerit fidem pignoris sequi, quam personæ: aut tamen tutiorem existimaverit pignoris possessionem, quam fidem debitoris. Secum queratur, quod HOMINI non crediderit, sed spem in AGELLO ejus posuerit, aut in insula, aut bove, quem pignori accepit: quo tradito putavit, se suum perdere non posse. Durum est, debitorem, hominem plerumque rerum omnium egentem, à creditore non solum fœnore necari; sed etiam pignoribus, & fortunis, spoliari: & præterea etiam ex contractu conveniri, adeoque in triplex damnum incidere, crudelitate debitoris & fortunæ. Multo rectius MARTIALIS, loco à me supra indicato, in pignore accepto adquiescere jubet creditorem,

tozem, qui suam fidem contempserat. Neque enim iniquum est, ut creditor viam, quam elegit, ambulet, &, pignore arrepto, fortunam pignoris sequatur.

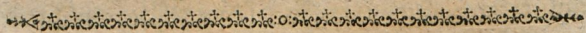
SED maxime mortuis ANIMALIBVS, de quibus tractat Auctor Speculi, creditum amitti, æquitas insignis videtur postulare. Enimvero, si magnam veterum paupertatem cogites, Saxonum imprimis, quorum artes usu militiæ, & cura ruris aviti, divitiæ equo forte, quo in hostem veherentur, & exiguo grege pecudum, quo familiam alerent, continebantur; merito severius statutum est in creditores, immemores humanitatis, qui debitoribus etiam equos, etiam pecudes, quibus fere solis vitam tolerabant, abstulerunt: quibus obligatis, sua omnia, imo, quod sanctissimus Legislator ait, Deut. 24. v. 6. animam suam, & illum, quem trahebant, spiritum, obligavisse videbantur. Non placuerunt ejusmodi pignora Romanis; certe nolebant, generali obligatione supellectilem, vestem, necessaria ministeria, & quæ ad usum quotidianum habeantur, contineri. l. 6. & 7. D. de Pignor. Pie etiam CONSTANTINVS, item HONORIVS & THEODOSIVS l. 7. & 8. C. que res pign. illa, quæ ad culturam agri pertinent, boves

ves aratores in primis, pignoris causa de possessionibus abstrahi, prohibuerunt: postea etiam quadrupli poena in illos, qui in res ejusmodi vi invadant, constituta. *Auth. Agricultores, C. eodem tit.* Quis igitur saveat crudelitati creditoris, qui ne equo quidem & pecudi, hominis egeni, id est, ne vitæ quidem debitoris, in summis necessitatibus, pepercit? Multo rectius constitutum est, ut, in poenam morositatis suæ, pignore amisso, etiam debitum amittat: neque ideo miseratione dignus erit, cum potuisset, ne mortuo pignore creditum amitteret, pacto interposito, sibi prospicere. Quod cum intelligeret Serenissimus Legislator Augustus P. II. C. El. 26. non profus damnavit veterem consuetudinem; sed fraudes tantum improborum, qui lege abutebantur, & interdum de industria pecus morbidum creditoribus pignori tradebant, ut dein mortuo pignore liberarentur, justissime notavit: Weil aber solche Ordnung nicht allein den gemeinen beschriebenen Keyserlichen, sondern auch denen natürlichen Rechten etwas zumider läuft; so wollen Wir, auf unterthänigste Erinnerung unserer Verordneten, die Disposition des Sachsen-Rechts in diesem Fall wieder aufgehoben, demselbigen derogiret, und daneben verordnet

D 3 net

net haben, daß fortan, nach gemeinen Keyserlichen Rechten, dißfalls gesprochen und erkannt werden soll. Ex hac enim caussa merito emendata est lege sanctissima vetus, ceteroquin non penitus inepta, consuetudo. Illud expeditum est, piignoribus, in quæ luditur, quod subinde licet, teste PAVLLO, l. 4. pr. D. de Aleat. casu amissis, nihil victoribus deberi.

SOLI DEO GLORIA.

Der Platz erlaubet bekannt zu machen : Dafs von dem Herrn Hoffrath Crell gegenwärtig annoch folgende Disputationes, in der Hellerischen Buchdruckerey zu Jena auf der Rose, und ein Catalogus von 83. Continuationen, einige 1000. Stücke, dergleichen anzeigend, eben dafelbst zu bekommen :

De jure manuum & pœnis in judicio criminali germanico inprimis amputatione.

De peculio personarum sui juris ad L. LXXIX: §. I. D. de Legat. III.

De hereditate vendita.

De

De privilegio sementis & leminum.

Clericum ob pactioem cum patrono factam
sacerdotio se abdicantem defendens.

Publicam ceremoniam qua urbes condebantur
ex antiquitate romana proferens.

De pœna silentii & conscientiz delicti alieni.

Præsumptionem æqualitatis in iudiciis diviso-
riis & actione negatoria ad L. VII. D. fin. regund.
explicans.

Puteal Libonis ex antiquitate erutum fistitur.

De sermone maritali cum uxore testamenti fa-
ciendi causa.

De duobus fratribus in eadem lite partium ad-
versarum patrocinium suscipientibus.

De divisione nominum in iudicio familiz ercisc-
cundæ interdum necessaria ad L. III. D. fam. ercisc.

Legatum liberationis solutione spontanea non
extingvi ad Leg. XI §. XIII. D. de Legat. III. sistens.

De adoptione in locum fratris non monstrosa,
ad L. LVIII. §. I. D. de hered. instit.

De tutore aneclogisto & quando rationes tute-
læ reposci nequeant.

De thesauro à mercenariis aut fabris invento ad
L. LXVII. D. de rei vindicat.

An conditio quæ propter calum impleri nequit
pro

pro impleta habeatur? ad concil. legg. adversas
XXXI. D. de condit. & demonstr. & 54. §. 1. d. leg. 1.

Utrum feudo legato ejus æstimatio debeat?

De thesauro à mercenariis aut fabris occultato,
ad L. III. §. XI. D. de jure fisci.

Jus ætatis ex lege naturali atque antiquit. eruens.

De animo novandi factis expresso, ad L. VIII.
C. de Novat.

De fructu & effectu negotii inutil. nullius & imperfecti,

De otii pœna & jure magistratus in homines otiosos.

Corporis integri robusti & proceri privilegium defend.

De delictis quibus honestum initium fuit, ad L. 6.

De servitutibus ad certum modum restrictis, ad L. 4.

De servitute usus ejusque benigna interpretatione.

De laude nuda in primis judiciali & legitima, ad L. 1.

De monumento sec. voluntatem testatoris faciendo.

De præscriptione petitionis hereditatis patern. & avitæ.
De jure optionis utrimque in debitis alternativis.

Jus obsidum invitorum & citra conventionem cum ad-
versa parte captorum atque retentorum deducens.

De usufructu prædii voluptarii, ad L. XIII. §. IV. ff. de uf.

De legato tacito & implicito in quo legatarius non no-
minatus est, ad L. III. §. III. IV. V. D. de liberat. Legat.

Utrum herede instituto intra annum deliberandi mor-
tuo substitutus admittatur?

Servientem altius tollendi in usucapione libertatis con-
sistere disquirens.

De mutuo scemina aliis creditura dato.

De venditione rerum cum fundo adhuc cohærentium,

F. I N I S,

WITTENBERG, Diss. 1733

ULB Halle 3
002 408 449

SB) a

von H. J. Schick - Hoff + f

B.I.G.

Farbkarte #13

DISPUTATIO IVRIDICA
DE
CUSTODIA
ET

PERICVLO PIGNORIS.

GERMANIS:

Von sicherer Verwahrung eines übergebenen Pfandes,
und denen dem neuen Besitzer darbey oft aufstos-
senden nachtheiligen Fällen.

QVAM

PRAESIDE

CHRISTOPH. LVDOV. CRELLIO,

ICTO CELEBERRIMO,

POTENTISSIMI REGIS POL. ET PR. ELECT. SAXON
CONSILIARIO AVLICO DIGEST. VET. P. P. ORDINARIO
CVRIAE PROVINCIALIS ET SCABINATVS
ITEM QVE ORDINIS IVRIDICI
ASSESSORE

VITEEMB. D. XXVI. SEPT. A. Q. S. P. E. CIO IOCC XXXIII.

HABVIT

CHRISTIANVS SCHLEGELIVS,

IAVCHA MISNICVS.

NVNC, QVIA EXEMPLARIA VENALIA AMPLIVS NON EX-
STANT, 1753. RECUSA,

I E N A E,
IN OFFICINA HELLERIANA.